

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ท่ามกลางความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของยุคโลกาภิวัตน์และวิกฤตการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านสภาพคล่องทางการเงิน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาสังคม และปัญหาสิ่งแวดล้อม สภาพทางการเมืองไม่มั่นคงส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและทำให้เศรษฐกิจของประเทศแย่ ทั้งนี้มีผลมาจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอดีต ที่ได้ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงได้มุ่งเน้นไปที่ภาคอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อการส่งออกเท่านั้น โดยที่ภาคเกษตรกรรมมิได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เมื่อภาวะเศรษฐกิจไม่ดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน จึงก่อให้เกิดผลกระทบกันทั้งประเทศ ดังนั้นเพื่อลดปัญหาดังกล่าว รัฐจะต้องมีการปฏิรูปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง ทุ้มเทกองจัดสรรงบประมาณไปพัฒนาคน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม พัฒนาการแปรรูป และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีว่า " หากการเกษตรเจริญก้าวหน้ามากเพียงใด เกษตรกรก็จะมีรายได้มากขึ้นเพียงนั้น และสิ่งที่ตามมาก็คือ ความมั่นคงและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศ " (สมพร, 2541 : 2-64) ซึ่งสังคมของคนไทย ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางการเกษตรและถือว่าเป็นภาคการผลิตที่ใหญ่ที่สุด ประชากรประมาณร้อยละ 60 ยังคงมีอาชีพทางการเกษตร หากได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นมีคุณภาพ ประเทศไทยจะไม่ประสบปัญหาวิกฤตดังที่ผ่านมา ดังนั้นในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ 2540 - 2544) จึงได้กำหนดกลยุทธ์ที่จะแก้ไขปัญหา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคน เครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคน คือการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นการสร้างคน การสร้างคน คือการสร้างสังคม การสร้างสังคม คือการสร้างชาติ ดังนั้น การศึกษาคือการสร้างชาติ (บรรจง, 2530-2533 : 167)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 จึงได้มีการบรรจุวิชาเกษตรกรรมไว้ในหลักสูตรการศึกษา เพราะว่าประเทศไทยมีสภาพภูมิประเทศเหมาะสมต่อการเกษตร และประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ดังนั้นการให้ความสำคัญของวิชาเกษตรกรรม จึงจัดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ และเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึง

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความรู้ ความสามารถและทักษะในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ให้กับเยาวชนของชาติในทุกระดับให้เหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะเยาวชนที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน ดังนั้นกรมสามัญศึกษาจึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านอาชีพให้กับเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเป็นสถานที่จัดการศึกษาแก่นักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ปัญหาในปัจจุบัน คือแต่ละปีจะมีนักเรียนส่วนหนึ่งจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่สามารถที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน กรมสามัญศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญปัญหาในข้อนี้ จึงได้ประกาศทิศทางการจัดการศึกษา โดยมีจุดเน้นข้อหนึ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอาชีพ คือ " ให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพ มีรายได้ระหว่างเรียน ตามสภาพกำลัง เวลา และความสามารถ " ซึ่งถือเป็นการพัฒนาให้นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นักเรียนสามารถปฏิบัติจริง ได้ฝึกการคิด การทำ การแก้ปัญหา และการจัดการ เพื่อให้เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ สร้างให้นักเรียนมีประสบการณ์ด้านงานอาชีพที่ดีและถูกต้อง โดยมีครูคอยดูแลให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เพื่อจะได้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน และมีอาชีพเมื่อได้ก้าวเข้าสู่โลกของงานอาชีพ หน่วยศึกษานิเทศก์ (2534 : 1) ดังนั้น ในการวางพื้นฐานวิชาอาชีพ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชนของชาติ ก่อ (2528 : 8) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา กับ โลกแห่งการงานไว้ว่า การจัดกิจกรรมของระบบการศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของมนุษย์ หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการศึกษา คือ การฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่เยาวชน โดยเฉพาะวิชาเกษตรกรรม เป็นสาขาวิชาชีพที่พร้อมที่จะให้นักเรียนได้ฝึกหัด ตามความเหมาะสมตามสภาพ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นครูที่สอนวิชาเกษตรกรรมของแต่ละโรงเรียน จึงควรส่งเสริมการเรียนการสอนด้านการเกษตรด้วยหลายวิธี เช่น จัดกิจกรรมชุมนุม มีโครงการประกอบอาชีพอิสระและวิชาเลือกต่าง ๆ ในสาขาวิชาอาชีพเกษตรกรรมตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา (2539)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครูเกษตร มีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบคล้ายกับนักส่งเสริมการเกษตร แต่ต่างกันที่ระบบการส่งเสริม บทบาทของครูเกษตรจึงถือว่าเป็นนักส่งเสริมในระบบ ที่แสดงพฤติกรรมในการส่งเสริมอาชีพการเกษตรให้แก่นักเรียน โดยการสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาความรู้ทางด้านวิชาอาชีพการเกษตร แนะนำแนวทางประกอบอาชีพ และพัฒนาบุคลิกภาพการเป็นเกษตรกรที่มีคุณภาพในอนาคต ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาถึงบทบาทของครูเกษตรต่อการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูเกษตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของครูเกษตรต่อการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ให้กับนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลกับบทบาทของครูเกษตรต่อการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ให้กับนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของครูเกษตรต่อการส่งเสริมอาชีพการเกษตรให้กับนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเสนอแนะในการพัฒนาครูเกษตรที่สอนวิชาอาชีพการเกษตรให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ในการส่งเสริมอาชีพการเกษตรกรรมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับบทบาทของครูเกษตรต่อการส่งเสริมอาชีพการเกษตรให้กับนักเรียน ที่เลือกเรียนวิชาอาชีพการเกษตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะครูที่สอนวิชาอาชีพการเกษตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ ทุกอำเภอ รวม 22 โรงเรียน ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวความคิด

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

- ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล**
1. เพศ
  2. อายุ
  3. ระดับการศึกษา
  4. ประสบการณ์การสอน
  5. สถานภาพ
  6. ระดับการสอน
  7. การประกอบอาชีพเสริม

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

บทบาทการส่งเสริมอาชีพการเกษตร

1. บทบาทด้านการพัฒนาวิชาอาชีพเกษตร
  - 1.1 การถ่ายทอดความรู้
    - 1.1.1 การวางแผนถ่ายทอดความรู้
    - 1.1.2 การทดลองวิจัยและถ่ายทอดความรู้
    - 1.1.3 การติดตามประเมินผล
  - 1.2 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
  - 1.3 การติดตามข่าวสารการเกษตร
2. บทบาทด้านบริการแนะแนวการประกอบอาชีพเกษตร
  - 2.1 การเป็นครูแนะแนวอาชีพเกษตร
  - 2.2 การสนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตร
  - 2.3 การเป็นผู้ประสานงาน
3. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลิกภาพและพัฒนาสังคมของนักเรียนอาชีพเกษตร
  - 3.1 การพัฒนาภาวะการเป็นผู้นำของนักเรียน
  - 3.2 การบริหารการเกษตร
  - 3.3 การมีส่วนร่วมทางสังคม